

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Rådet for Digital Sikkerheds hørings svar til lov om ændring af retsplejeloven (Politiets overtagelse af tv-overvågning)

Rådet for Digital Sikkerhed er grundlæggende af den opfattelse, at overvågning stiller store krav til overvågeren. Der er behov for en kritisk stillingtagen og offentlig debat omkring de samfundsmæssige konsekvenser overvågning kan have. Overvågning kan være et nødvendigt værktøj for politiet i kriminalitetsbekæmpelse og kan bidrage til et mere trygt og sikkert samfund. Derfor må hensynet til retten til privatliv nogle gange vige for hensynet til fx bekæmpelse af kriminalitet, terror, statens og den enkeltes sikkerhed. Men der er en bagside når almindelige mennesker overvåges i deres almindelige gøremål, der kan have privat karakter. Proportionaliteten når der overvåges skal vurderes. Hensynet til privatlivsfred skal stilles over for og balanceres med hensynet til statens og borgernes sikkerhed, når der installeres overvågning i det offentlige rum. Rådet mener, at overvågning skal minimeres, og det skal klart beskrives hvorfor der overvåges, og hvilke alternativer til fx kriminalitetsbekæmpelse, der er overvejet.

Rådet for Digital Sikkerhed takker for muligheden for at afgive bemærkninger til forslag til udkast til lovforslag til lov om ændring af retsplejeloven (Politiets overtagelse af tv-overvågning)

Om lovudspillet

Med forslaget lægges der op til at:

- Forslaget indeholder en ændring af retsplejeloven, hvorefter politiet kan overtage private TV-overvågning.
- I tilfælde af "meget alvorlige forbrydelser" kan politiet med kendelse tidsbegrænset overtage private tv-overvågning - private kan pålægges at medvirke hertil.
- Der er krav om proportionalitetsafvejning. Den som har været genstand for overvågningen skal efterfølgende underrettes.

Rådet for digital sikkerhed finder forslagens substans fornuftig. Rådet for digital sikkerhed anbefaler, at der *ikke* stilles særlige krav til det TV-overvågningssystem private skal installere for alene at opfylde, at politiet kan overtage kontrollen. Der skal være tale om ekstraordinære situationer, hvis det skal give mening, at politiet overtager tv-overvågning af private såvel som

offentliges overvågningskameraer. RfDS vil derfor anbefale, at der tilføjes et krav om, at der efterfølgende afrapporteres til Tilsynet med Efterretningstjenesterne, om indgrebet og anbefaler Med forslaget vil der dog ske en udvidelse af overvågningen i det offentlige rum. Rådet skal derfor gøre opmærksom på, at TV-overvågning er en form for masseovervågning og at en masse uskyldige med forslaget må tåle at blive overvåget, for at man kan finde de få kriminelle. Derfor er det vigtigt, at man farer frem med lempe og laver *proportionalitetsovervejelser*, hvor man afbalancerer hensynet til privatlivsfred over for hensynet til statens og borgernes sikkerhed.

Privatliv versus overvågning - regler og dilemmaer

Privatlivets fred er fastslået i en række erklæringer, konventioner og love både internationalt og nationalt¹. At have et privatliv er konstituerende for det at være menneske. Det er vigtigt, at vi selv kan bestemme, hvem vi vil dele hvad med hvornår. På den måde kan vi fremstille os selv, som vi ønsker i forskellige situationer: Når vi søger job, når vi optager lån, når vi skal på date og når vi skal møde svigermor første gang. Vi kan også teste synspunkter og tilhørsforhold uden at blive draget til ansvar i offentligheden og på den måde udvikle os som mennesker. Overvågning kan have konsekvenser for vores privatliv og adfærd, både i det private og i det offentlige rum ligesom akkumuleret viden fra overvågning i det offentlige rum kan være med til at profilere os.

Det er væsentligt at præcisere forskellen på privat og offentligt rum, når der overvåges. Hvornår er vi som borgere hhv. i det offentlige og i det private rum – fx er man privat når man går ind i sin bil og offentlig når man går på gaden. Det er vigtigt, da akkumuleret viden om vores færden i det offentlige rum, giver viden om dit private liv.

Krav til overvågning:

Alle indgreb i retten til privatliv og persondataskyttelse skal opfylde tre betingelser:

1. Indgrebet skal have et klar og præcis lovhjemmel,
2. Indgrebet skal forfølge et eller flere legitime formål, og
3. Indgrebet skal være proportionalt.

Da overvågning som regel har til formål at bekæmpe kriminalitet, er det typisk let at påvise, at indgrebet forfølger et legitimt formål. Det samme gælder som udgangspunkt kravet om lovhjemmel. Det er dog afgørende, at hjemlen er så klar og præcis, at det er muligt for borgeren at forudse sin retsstilling og undgå indgreb. Og kravet hertil skærpes i takt med indgrebets intensitet. Det skal altså være tydeligt, hvorfor man overvåger, samt hvordan og i hvilket omfang. Det er ofte

---

¹ Grundlovens § 72 (beskyttelse af boligen og kommunikationshemmeligheden), EMRK art. 8 (ret til privatliv, herunder persondataskyttelse), EU-charteret art. 7 (privatliv) og 8 (persondataskyttelse), Straffelovens §§ 263-264 d (omfatter nogle få fredskrænkelser), Retsplejelovens kap. 71 (politiets ret til at foretage tvangsindgreb ifm. efterforskning, herunder overvågning af telefon, e-mail mv., adgang til telelogning), GDPR/databeskyttelsesloven

proportionalitetsvurderingen, som ligesom hjemmelskravet skærpes i takt med indgrebets intensitet, der bliver afgørende for den samlede vurdering.

Det er svært at opstille klare kriterier eller retningslinjer for, hvordan proportionalitetsvurderingen skal foretages. Vurderingen skal dog altid være konkret og leve op til følgende generelle krav:

- Hvad er formålet med og hjemmel til overvågning
- Hvordan og hvornår overvåges
- Kunne et mindre indgribende middel anvendes i stedet – er der alternativer til overvågning?
- Er borgeren tilstrækkeligt informeret om indgrebet og muligheden for at få slettet eller korrigeret forkerte data?
- Hvor længe opbevares dataene, før de bliver slettet igen?
- Er datasikkerheden i orden, opbevares data, så dataene ikke misbruges?
- Hvem fører kontrol med den myndighed, der overvåger?

Alternativer til overvågning: Rådet skal bemærke, at det er en ensidige udlægning, at TV-overvågning udelukkende giver tryghed. Der er givet vis personer, der vil føle sig mindre trygge ved at politiet og andre nu kan se, at de går til møde i fagforeningen, til psykolog, på bar for seksuelle minoriteter m.v. Ligeledes mener Rådet, at det er problematisk, at TV-overvågning tillægges meget stor effekt i forhold til at løse problemer med kriminalitet. Undersøgelser viser, at TV-overvågning har en udmærket effekt i forhold til at begrænse hærværk, men i mindre grad har en effekt i forhold til mere alvorlig kriminalitet. Flere kameraer i det offentlige rum kan IKKE forventes at have en forebyggende effekt, men der vil være tale om forbedrede opklaringsmuligheder. Det er vigtigt, at der med den nye lovgivning gøres klart og åbent opmærksom på dette forhold.

I det lys kunne det være ønskværdigt med en evaluering af overvågningens virkning på kriminalitetsbekæmpelse.

Det skal beskrives, hvilke alternative muligheder der er til kriminalitetsbekæmpelse end overvågning. Det kan eksempelvis overvejes om videoovervågning i togene er den rette måde at bekæmpe kriminalitet og skabe tryghed – eller om det bedre alternativ, er at der er politi i togene.

Målrettet overvågning: Der kan være en legitim ret til målrettet overvågning fx aflytning er typisk mere indgribende, men den er synlig og der stilles oftere større krav til mistanke, kriminalitet mv., ligesom den, der er offer for sådan målrettet overvågning, er i besiddelse af stærkere retssikkerhedsmæssige garantier. *Ikke målrettet overvågning* (masseovervågning) er overvågning, hvor der ikke er nogen mistanke, men hvor formålet er måske at finde en kriminel, hvorefter man aktivt anvender data. I sådanne tilfælde er det vigtigt at beskrive, hvornår og hvordan der overvåges.

Rådets holdning:

- overvågningen i det offentlige rum skal begrænses (måske så vidt at overvågningen kun må tilgås og anvendes, når der har været en hændelse),
- der skal foretages logging af anvendelsen,
- det udstyr, der anvendes, skal sikres fornuftigt (så der ikke kommer databrud)
- der skal være korte slettefrister.

Rådet står naturligvis til rådighed for en uddybelse af ovenstående synspunkter.

På bestyrelsens vegne

Henning Mortensen
Formand, Rådet for Digital Sikkerhed